«Рассмотрена» Руководитель ШМО __________ /________________ / Протокол №____ от «___» __________ 20_	«Согласована» Заместитель директора по УВР МБОУ «СМСОШ имени В.Ф.Тарасова» __________ /________________ / «___» __________ 20__г.	«Утверждаю» Директор МБОУ «СМСОШ имени В.Ф.Тарасова» _________ /________________ / Приказ № ______ от «___» __________ 20__г.

Рабочая программа

по литературному чтению на родном (татарском) языке для 1 класса

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение

«Старомокшинская средняя общеобразовательная школа

имени В.Ф.Тарасова» Аксубаевского муниципального района

Республики Татарстан

Мирзяновой Назии Сантбурхановны,

учителя татарского языка и литературы

первой квалификационной категории.

Рассмотрена и принята на заседании

педагогического совета.

Протокол № ___от ________ августа

Срок реализации: 2018-2019 учебный год

Аңлатма язуы

Эш программасы түбәндәге документларны исәпкә алып төзелә:

- Положением о рабочей программе учебных предметов , курсов, в соответствии с ФГОС МБОУ «Старомокшинская СОШ им.В.Ф.Тарасова» , утвержденным приказом от 29.08.2018 г. № 175

-Учебным планом МБОУ «Старомокшинская СОШ им.В.Ф.Тарасова» на 2018-2019 учебный год , утвержденным приказом от 29.08.2018 г № 168, календарным учебным графиком , утвержденным приказом от 29.08.2018 г №171

- Основной образовательной программы   начального общего образования МБОУ «Старомокшинская СОШ им.В.Ф.Тарасова»

Эш программасын тормышка ашыру өчен Россия Федерациясенең Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән түбәндәге дәреслек күрсәтелә: Әлифба: рус телендә гомуми белем бирү мәктәбенең 1 нче сыйныфы өчен дәреслек (татар телендә сөйләшүче балалар өчен) Ф.Ш.Гарифуллина, И.Х.Мияссарова, Казан: “Мәгариф-Вакыт”нәшрияты, 2016.
Әдәби уку: рус телендә башлангыч гомуми белем бирү мәктәбенең 1 нче сыйныфы өчен (татар телендә сөйләшүче балалар өчен). Казан: “ Мәгариф-Вакыт”, 2016.

Дәрес саны: атнага – 1 сәгать, барлыгы – 33 сәгать (33 атна)

Программаны үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр

- Шәхси, метапредмет һәм предмет нәтиҗәләре
Шәхси нәтиҗәләр:
-туган республикага, туган илгә, халкына, ил тарихына карата гражданлык нигезләре, үз милләтен ярату, татар булуың белән горурлану хисләре формалаштыру;
-табигать, халык, культура, дин төрлелеген берләштергән дөньяга социаль караш формалаштыру;
-башка халыкларның культурасына, тарихына хөрмәтле караш, башкалар фикеренә карата түземлелек формалаштыру;
-укучының тоткан урынын, укучы ролен кабул итү, укуга карата кызыксыну уяту, укуның шәхсән мәгънәсен аңлауны формалаштыру;
-әхлакый нормаларны кузаллауга нигезләнеп, укучының үзе эшләгән эшләре өчен шәхси җаваплылыгын, мөстәкыйльлеген үстерү;
-эстетик ихтыяҗ һәм хис формалаштыру;
-башкалар хисен аңлау, кайгырта белү, шәфкатьлелек, мәрхәмәтлелек, әхлакый хисләрен үстерү;
-балаларның дуслары, олылар белән хезмәттәшлек итү күнекмәләрен формалаштыру, конфликтлы ситуацияләрне булдырмау һәм алардан чыгу юлларын таба белүләрен үстерү;
-куркынычсыз һәм сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру, төрле тормыш ситуацияләренә һәм әдәби әсәрләрдәге геройларның гамәлләренә кешелек нормаларыннан чыгып бәя бирү;
-иҗади хезмәткә, эшнең нәтиҗәсенә мотивация булдыру, материаль һәм рухи байлыкларга сак караш формалаштыру.
Метапредмет нәтиҗәләр:

- гомуми уку күнекмәләрен һәм үз эшчәнлегеңне оештыра алу сәләтен формалаштыру;

-үз эшчәнлегеңне планлаштыру, аны контрольдә тоту һәм бәяли белү күнекмәләре булдыру;

-укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;

-өстәмә мәгълүмат алу өчен, белешмә чыганаклардан мөстәкыйль файдалана алу;

-мөстәкыйль рәвештә белем ала белү.

Предмет нәтиҗәләре:

- телдән яки язмача аралашу күнекмәләренә ия булу;

-телдән яки язма сөйләм күнекмәләренә ия булу өчен кирәкле беренчел лингвистик

белемнәрне үзләштерү;

-татар балалар әдәбияты һәм халык авыз иҗаты үрнәкләре белән танышу.

Универсаль уку гамәлләре формалаштыру:

Танып белү универсаль уку гамәлләре:

-тиешле мәгълүматны табу һәм аерып алу;

-төрле рәвештә бирелгән мәгълүматны кабул итү һәм аңлау;

-рәсемнәр, иллюстрациләр ярдәмендә сорауларга җавап таба белү;

-укыганны анализлау.

Регулятив универсаль уку гамәлләре:

- эшчәнлек өчен эш урынын әзерләү;
- укытучы ярдәме белән максат кую һәм эшне планлаштырырга өйрәнү;
-уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү;
- эш сыйфатына бәя бирә белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый һәм анализлый белү.

Шәхескә кагылышлы универсаль уку гамәлләре:

- үз фикереңне әйтә белү;

-төркемнәрдә килешеп эшли белү;

-иптәшеңә рухи ярдәм күрсәтә белү;

-фикереңне дәлилли белү.

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:

-башкаларның сөйләмен ишетү һәм тыңлау;

-үз фикереңә ышандыра белү;

-башкаларга аңлаешлы сөйләм төзү;
-парлап һәм төркемнәрдә эшли белү;
-мәгълүматны туплау өчен күмәк эш башкару.

Уку предметының эчтәлеге.

Әзерлек чоры. (2 сәг)

Әкият текстын тыңлау. Иллюстрацияләрнең (рәсемнәрнең) текст өлешләре белән бәйләнешен (мөнәсәбәтен) ачыклау. Әкият эчтәлеген сөйләү.

Балаларда текст турында, беренчедән, мәгънә ягыннан үзара бәйләнгән һәм хәбәр итү интонациясе белән әйтелә торган, якынча тәмамланган фикерне белдерүче, билгеле бер эзлеклелектә килгән сүз һәм җөмләләр җыелмасы буларак, икенчендән, нәрсә турында да булса хәбәр итүче һәм ишетеп, күреп зиһенгә алына торган мәгълүмат буларак башлангыч күзаллау булдыру. Иллюстрация темасы буенча җөмләләр төзү. Конкрет җөмләләр белән текстның график моделе арасындагы мөнәсәбәтне ачыклау. Рәсем белән бирелгән хикәяне исемләү (исем кушу). Текст төзү элементлары. Тәкъдим ителгән график моделе буенча хикәя эчтәлеген сөйләү.

Укылган текст эчтәлеге буенча бирелгән укытучы сорауларына җавап бирү. Текст эчтәлеген сайлап алып сөйләү, шигырь ятлау.

Телнең структур берәмлеге буларак сүз турында башлангыч күзаллау булдыру. Басма хәрефләрнең элемент-өлгеләре белән танышу

Әлифба чоры. (23 сәг)

Сузык [а, ә, ы, э, и, у, ү, о, ө] авазларының сүздә төрле позициядә килгән һәм аерым кулланылган очрактагы артикуляцияләрен ныгыту. Сузык авазларны аеру күнегүләре. Иҗек ясау процессында сузыкларның роле. Сүз кисәге буларак иҗек турында белешмә. График схема буенча сузык авазны әйткәндә, сузыкка басым куеп әйтү. Сүзнең график схемалары буенча сүзне көйләп,иҗекләргә бүлеп салмак һәм орфоэпик дөрес уку. Сүзнең иҗекләргә бүленешен дуга ярдәмендә билгеләү.

Схемада сузык авазны башта түгәрәк, соңыннан транскрипция билгесе белән билгеләү. Ишетелгән һәм әйтелгән сүзләр арасыннан өйрәнелә торган аваз кергән сүзне таный һәм аера белергә өйрәнү. Өйрәнелгән сузык аваз кергән сүзләр сайлау.

Элемент-өлге ярдәме белән басма хәрефләр төзү һәм аларның формаларын үзләштерү. Хәреф турында авазның тышкы билгесе, ягъни «киеме» буларак образлы күзаллау булдыру.

Укытучы укыган текстны тыңлау, эчтәлеген аңлау, куелган сорауларга җавап табу, ишетеп кабул ителгән текстның эчтәлеген тулысынча яки сайлап сөйләү.

Парсыз сонор тартык авазлар

[м, н, л, р, й, ң] сонор тартык авазлары. Бирелгән авазларның артикуляциясе : үпкәдән килә торган һава агымы бер сөйләм органында, мәсәлән иреннәрдә, тешләрдә, тел алдында, тел уртасында, тел артында киртәгә яки тоткарлыкка очрый, бу авазларны әйткәндә тон өстенлек итә, шау катнаша гына. Шуңа күрә ул авазларны ярым сузыклар дип тә йөртәләр.

Калын һәм нечкә яңгырашлы сүзләрдә сонор тартык авазлар әйтелешен чагыштыру; язуда аларның калын яңгырашын калын сузык аваз хәрефләре (а, у, о, ы) белән (ма, му), нечкә яңгырашын нечкә сузык аваз хәрефләре (ә, и, ө, ү, э) белән белдерү. Сүздә һәр авазны аерып әйтү алымы. Рәсем һәм схема белән бирелгән сүзләргә аваз анализы. Анализлана торган сүз составына кергән аерым аваз артикуляциясе. Тартык авазларның яңгыраулыгын белдерүче билге — уртасында нокта булган квадрат белән билгеләү.

Чагыштыру өчен бирелгән сүзләрдәге (мал-мәл) авазларның аермалы билгеләренең мәгънә функциясенә ия булуын билгеләү.

Сонор авазларны белдерүче басма баш һәм юл хәрефләрнең формаларын үзләштерү. Ябык иҗекләрне (ай) һәм калын һәм нечкә яңгырашлы кушылмаларны (ма, мә, му, мү һ.б.), шулай ук парсыз тартык авазлар уртада һәм ахырда булган сүзләрне (май, малай) уку. Сүзләрне иҗекләп уку белән чагыштырып, орфоэпик уку һәм әйтү алымы.

Сүз башында һәм сүз уртасында |й] авазы

Я, е, ю хәрефләренең ике авазга [йа], [йә], [йы], [йә], [йу], [йү] билге булып килүләре: яра, ял, юл, куян, баян.

Аваз-хәреф схемаларын иҗекләп һәм орфоэпик дөрес итеп уку. Шартлы билгеләр һәм басма хәрефләр нигезендә сүзнең аваз формасын график формага күчерү процессын күзәтү.

Я, е, ю хәрефләрен куллану кагыйдәләрен үзләштерү. Бу хәрефләр кергән сүзләрне һәм иҗекләрне уку. Баш һәм юл басма хәреф формаларын төзү.

Яңгырау һәм саңгырау парлары булган тартыклар

Яңгырау һәм саңгырау тартыкларны калын һәм нечкә яңгырашын билгеләү: нечкәлек яңгырау, саңгырау ([д-т],[з-с],[г-к],[гъ-къ] һ.б.) парларның үзара мөнәсәбәтен ачыклау. Мәсәлән бар-бар, бар-пар һ.б. Өйрәнү тәртибендә басма хәреф формаларын үзләштерү.

Авазларында аерма булган сүзләрне, яңгырау һәм саңгырау тартык авазлардан башланган сүзләрне әйтеп карау, чагыштыру күнегүләре (бар-пар).

Аваз-хәреф схемалары нигезендә авазларны аеру, иҗекләр, сүзләр, текстлар уку.

Башлангыч сүзне һәм сүзнең авазын алмаштыру яки аваз өстәү юлы белән ясалган яңа сүзләрне (бур-бура-буран), шулай ук ике яктан да бертөрле укыла торган (ана) сүзләрне уку. Табышмаклар уку һәм аларның җавабын табу. Тизәйткечләр, санамышлар, үртәвечләр, өйрәнелә торган аваз булган халык мәкальләрен уку, истә калдыру һәм хәтер буенча сөйләү.

Аваз. иҗек.сүз.җөмлә һәм текст турында образлы күзаллау формалаштыру.

Аеру билгеләре булып торган ь һәм ъ тан соң [й] авазы

Язуда аеру билгеләре булып торган ь һәм ъ һәм сузык аваз хәрефләре ярдәмендә [й] авазының язуда бирелешен (ь+е, я, ю; ъ+е, ю, я) аңлату. (Я, е, ю хәрефләре алдындагы иҗек калын сүзләргә (алъяпкыч) ъ билгесе, алдагы иҗек нечкә сүзләргә (дөнья) ь билгесе куелуын аңлатыла).

Аеру билгеләре һәм сузык аваз хәрефләре белән белдерелгән [й] авазлы сүзләрнең аваз анализы. [Й] авазы кергән сүзләрнең аваз схемасын уку. аны хәреф формасына үзгәртү, соңыннан башта иҗекләп, аннан соң орфоэпик дөрес итеп уку.

Ь, ъ билгеләренең басма хәрефләрен төзү һәм аларның формаларын үзләштерү.

(Бу билгеләрнең [гъ], [къ] авазларының калынлыгын белдерү өчен дә кулланылуын аңлату (игътибар, тәкъдим). Калын [гъ] һәм [къ] авазлары булган сүзләрнең калынлыгын белдерү өчен язуда калын сузык аваз хәрефләре куланылуын, әйткәндә, иҗек нечкәлеген белдерү өчен, ахырдан ь билгесе куелуын ассызыклан үтәргә кирәк. Мәсәлән мәкаль сүзендә [къ] калын кече тел тартыгы, аның калынлыгын белдерү өчен к дан соң а язабыз, укыганда [мәкъәл] дип укыйбыз, икенче иҗекне нечкә итеп уку өчен сүз ахырына ь билгесе куябыз.)

Парсыз тарлык авазлар.

Парсыз [х, һ, щ, ц] тартыклар артикуляциясе. Бу авазларның характеристикасы. Парсыз тартык авазлар кергән иҗекләр һәм сүзләр, текстлар уку. Текстның эчтәлеген үзләштерү. Эчтәлеген сөйләү. Басма хәрефләрнең формаларын үзләштерү.

Әлифбадан соңгы чор (8 сәг)

Төрле жанрдагы текстларны аңлап уку күнекмәләрен формалаштыру. Текстагы «авыр» (озын һәм таныш булмаган) сүзләрне укыганда иҗекләп укырга мөмкин. Җөмләнең тыныш билгеләренә карап җөмләләр арасында тукталыш (пауза) ясау. Хикәяләү, сорау, тойгылы җөмләләрнең интонациясен бирү. Укылган текст буенча бирелгән сорауларга тулы җавап бирү. сайлап алып эчтәлеген сөйләү, текстның башын, ахырын үзгәртү, аңа яңа исем бирә белү күнекмәләренә ия булу.Текстның 1) башлам (вакыйга нәрсәдән башалана). 2) төп өлеш (катнашучы-геройлар белән нәрсә була), 3) йомгаклауга (нәрсә ничек тәгәлләнә) туры килә торган кисәкләрен табу һәм уку. Текста сурәтләнгән вакыйгаларга укучы баланың һәм авторның мөнәсәбәтен белдерә белү.

аңлауга җитди комачаулык тудырса; сүзләрне әйткәндә, 6дан артык тупас бозып әйтү булса, түбән дәрәҗә белән бәяләнә.

Әдәби уку предметын укыту-тематик планлаштыру

№	Тема һәм бүлек исемнәре	Барлык сәгатьләр саны
I.	**Әлифбага кадәр чор. *(Әзерлек чоры)***	2
II.	**Әлифба чоры**	23
III .	**Әлифбадан соңгы чор**	8
1.	Бишектәге бишкә төрләнер.	2
2.	Хәреф миңа карап тора, Мин дә карыйм хәрефкә…	1
3.	Без хайваннар һәм кошлар турында беләбезме?	3
4.	Кеше булу кыен түгел, кешелекле булу кыен.	1
5.	Яз килә, яз көлә.	1
Барлыгы		**33**

Тематик план

	Дәрес темасы	Сәгатьләр саны
Әлифбага кадәр чор - 2 сәгать. ***Әзерлек чоры.***		
1.	“Исәнме, мәктәп”. Таныш Булыйк!”.	1
2.	Татар халык әкиятләре.	1
Әлифба чоры -23 сәгать		
3.	Сузык [а] ,[ә] авазлары, а, ә хәрефләре. [ы],[э], [и] авазлары,ы, э,и хәрефләре.	1
4.	[у] авазы һәм у хәрефе. [ү] вазы һәм ү хәрефе.	1
5.	[о] авазы һәм о хәрефе. [ө] авазы һәм ө хәрефе.	1

6.	Сузык авазлар. Кабатлау. [н] авазы һәм хәрефе.	1
7.	[л] авазы һәм л хәрефе. [м] авазы һәм м хәрефе.	1
8.	[р] авазы һәм хәрефе. [й] авазы һәм хәрефе.	1
9.	[ң] авазы һәм ң хәрефе. йа];[йә],[йу], [йү] ,[йы], [йэ] авазлары,я,ю ,е хәрефләре	1
10.	[д] авазы һәм хәрефе. [т] авазы һәм хәрефе.	1
11.	[з] авазы һәм хәрефе. [с] авазы һәм хәрефе.	1
12.	[г] авазы һәм хәрефе. [к] авазы һәм хәрефе.	1
13.	[в], [w] авазлары һәм В, в хәрефләре. [ф] авазы һәм хәрефе.	1
14.	[б] һәм [п] авазлары һәм хәрефләре.	1
15.	[ж] һәм [ш] авазлары һәм хәрефләре. [җ] авазы һәм хәрефе.	1
16.	[ч] һәм [х] авазлары һәм хәрефләре. [h] авазы һәм хәрефе. БСҮ	1
17.	[ё] авазы һәм хәрефе.	1
18.	[щ] һәм [ц] авазлары һәм хәрефләре. ь, ъ хәрефләре.	1
19.	Габдулла Тукай “Туган тел”. Разил Валиев “Туган ягым”.	1
20.	Универсиада авылы. “Куркак юлдаш”. Татар халык әкияте.	1

21.	“Алма пеш, авызыма төш. Татар халык әкияте. Абдулла Алиш. “Бикбатыр белән Биккуркак”.	1
22.	Абдулла Алиш. “Куян кызы”. “Өч кыз” татар халык әкияте.	1
23.	“Икәүләшеп укыйбыз". Йолдыз Шәрәпова. “Әлифба” Разил Вәлиев.	1
24.	“Әлифба” белән хушлашу. Алфавит.	1
25.	Үткәннәрне кабатлау.	1
Әлифбадан соңгы чор - 8сәгать. ***Бишектәге бишкә төрләнер(2сәг).***		
26.	Алдавыч әкиятләр. Татар халык әкияте “Шүрәле”.	1
27.	Татар халык әкияте“Ахмак бүре”. Башкорт халык әкияте “Карга ни өчен исемен әйтеп бетерми?	1
Хәреф миңа карап тора, мин дә карыйм хәрефкә... (2сәг).		
28.	Дөнья үзе - укып туеп булмый торган әлифба.	1
Без хайваннар һәм кошлар турында беләбезме?(3сәг.)		
29.	Хайваннар дөньясында.	1
30	Без хайваннар һәм кошлар турында беләбезме?	1
31	Без хайваннар һәм кошлар турында беләбезме?	1
Кеше булу кыен түгел, кешелекле булу кыен(1сәг).		
32.	Кеше булу кыен түгел, кешелекле булу кыен.	1
33.	Яз килә,яз көлә.Үткәннәрне гомумиләштереп Йомгаклау.	1

Календарь-тематик план

	Дәрес темасы	Сәг.саны	Үткәрелү вакыты	
			План	**Факт**
	Әлифбага кадәр чор - 2 сәгать. ***Әзерлек чоры.***			
1.	“Исәнме, мәктәп”. Таныш Булыйк!”.	1	06.09	
2.	Татар халык әкиятләре.	1	13.09	
	Әлифба чоры -23 сәгать			
3.	Сузык [а] ,[ә] авазлары, а, ә хәрефләре. [ы],[э], [и] авазлары,ы, э,и хәрефләре.	1	19.09	
4.	[у] авазы һәм у хәрефе. [ү] вазы һәм ү хәрефе.	1	26.09	
5.	[о] авазы һәм о хәрефе. [ө] авазы һәм ө хәрефе.	1	03.10	
6.	Сузык авазлар. Кабатлау. [н] авазы һәм хәрефе.	1	10.10	
7.	[л] авазы һәм л хәрефе. [м] авазы һәм м хәрефе.	1	17.10	
8.	[р] авазы һәм хәрефе. [й] авазы һәм хәрефе.	1	24.10	
9.	[ң] авазы һәм ң хәрефе. йа];[йә],[йу], [йү] ,[йы], [йэ] авазлары,я,ю ,е хәрефләре	1	08.11	
10.	[д] авазы һәм хәрефе. [т] авазы һәм хәрефе.	1	15.11	
11.	[з] авазы һәм хәрефе. [с] авазы һәм хәрефе.	1	21.11	
12.	[г] авазы һәм хәрефе. [к] авазы һәм хәрефе.	1	28.11	
13.	[в], [w] авазлары һәм В, в хәрефләре. [ф] авазы һәм хәрефе.	1	05.12	

14.	[б] һәм [п] авазлары һәм хәрефләре.	1	12.12	
15.	[ж] һәм [ш] авазлары һәм хәрефләре. [җ] авазы һәм хәрефе.	1	19.12	
16.	[ч] һәм [х] авазлары һәм хәрефләре. [һ] авазы һәм хәрефе. БСҮ	1	09.01	
17.	[ё] авазы һәм хәрефе.	1	16.01	
18.	[щ] һәм [ц] авазлары һәм хәрефләре. ь, ъ хәрефләре.	1	23.01	
19.	Габдулла Тукай "Туган тел". Разил Валиев "Туган ягым".	1	30.01	
20.	Универсиада авылы. "Куркак юлдаш". Татар халык әкияте.	1	07.02	
21.	"Алма пеш, авызыма төш. Татар халык әкияте. Абдулла Алиш. "Бикбатыр белән Биккуркак".	1	21.02	
22.	Абдулла Алиш. "Куян кызы". "Өч кыз" татар халык әкияте.	1	28.02	
23.	"Икәүләшеп укыйбыз". Йолдыз Шәрәпова. "Әлифба" Разил Вәлиев.	1	07.03	
24.	"Әлифба" белән хушлашу. Алфавит.	1	14.03	
25.	Үткәннәрне кабатлау.	1	21.03	
Әлифбадан соңгы чор - 8сәгать. ***Бишектәге бишкә төрләнер(2сәг).***				
26.	Алдавыч әкиятләр. Татар халык әкияте "Шүрәле".	1	04.04	
27.	Татар халык әкияте"Ахмак бүре". Башкорт халык әкияте "Карга ни өчен исемен әйтеп бетерми?	1	11.04	
Хәреф миңа карап тора, мин дә карыйм хәрефкә... (2сәг).				

28.	Дөнья үзе - укып туеп булмый торган әлифба.	1	18.04	
Без хайваннар һәм кошлар турында беләбезме?(3сәг.)				
29.	Хайваннар дөньясында.	1	25.04	
30.	Без хайваннар һәм кошлар турында беләбезме?	1	02.05	
31.	Без хайваннар һәм кошлар турында беләбезме?	1	09.05	
Кеше булу кыен түгел, кешелекле булу кыен(1сәг).				
32.	Кеше булу кыен түгел, кешелекле булу кыен.	1	16.05	
33.	Яз килә,яз көлә.Үткәннәрне гомумиләштереп Йомгаклау.	1	23.05	